

Nr 51.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor, dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 8 maj 1948 dagtecknad proposition, nr 263, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning

angående fortsatt giltighet av förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att förordningen den 15 december 1944 om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor, vilken gäller till och med den 30 juni 1948,¹ skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma väckt motion, nr 416 inom första kammaren av herr *Norling*.

I motionen har föreslagits, »att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t förordna om höjning av kristillägget å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor till 1 krona 25 öre per dag samt att det sammanlagda beloppet av daghjälp och kristillägg icke må överstiga 7 kronor 50 öre per dag».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda författningsförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionären åberopat till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till propositionen och motionen.

Enligt förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor, vilken enligt förordningen den 20 juni 1947 (nr 268) gäller t. o. m. den 30 juni 1948, skall å daghjälp, som

¹ Se SFS 1947: 268.

utgives från erkänd arbetslöshetskassa, utgå kristillägg med 75 öre för varje dag, för vilken daghjälp erhålles. Det sammanlagda beloppet av daghjälp och kristillägg må dock icke överstiga sju kronor om dagen. De i 20 § 1—3 mom. arbetslöshetskasseförordningen givna s. k. överförsäkringsreglerna skola tillämpas även å kristillägg, därvid kristillägget i första hand drabbas av nedsättning eller indragning. Statsbidrag till kristillägg utgår med tilläggets hela belopp.

Avsikten med kristilläggets införande var att utan ökning av avgifterna inom den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen återställa det ursprungliga förhållandet mellan de från nämnda försäkring utgående förmånerna och den allmänna arbetslöshetshjälpens understödsbelopp, vilket förhållande rubbats genom att sistnämnda understöd efter krigsutbrottet 1939 vid flera tillfällen höjts. Från denna utgångspunkt bestämdes beloppet av kristillägget till 75 öre för dag med hänsyn till att för en väsentlig del av kassamedlemmarna en höjning av daghjälpens med detta belopp erfordrades för att den önskade relationen mellan understöden från de erkända arbetslöshetskassorna och kontantunderstöden från arbetslöshetsnämnderna skulle uppnås.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen bland annat anfört:

Den 9 maj 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt arbetsmarknadscommissionen att i samråd med socialstyrelsen verkställa en allmän översyn av gällande grunder för kontantunderstödens beräkning i syfte att åstadkomma en lämplig anpassning mellan de erkända arbetslöshetskassornas och arbetslöshetsnämndernas understödsverksamhet ävensom mellan dessa båda hjälpformer och övriga socialhjälpformer, i samband varmed jämväl frågan om bibehållande av kontantunderstödens dyrortsgradering borde upp- tagas till prövning. I propositionen nr 256 till föregående års riksdag uttalade föredragande statsrådet, att jämväl bestämmelserna om kristillägg å daghjälpens borde bli föremål för omprövning vid denna översyn.

I propositionen nr 249 till årets riksdag har jag anmält ett förslag från *arbetsmarknadsstyrelsen* rörande höjning av maximibeloppen för kontantunderstöd enligt kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Styrelsen har meddelat, att ifrågakvarande utredning ännu icke slutförts, varför endast förslag av provisorisk karaktär kunnat framläggas. Förslaget, som av mig tillstyrkts, går i stort sett ut på en höjning av dagunderstödet till ensamstående person med 1 krona per dag och innebär i fråga om tillägg för familjeförsörjare en anpassning till de beträffande daghjälp från de erkända arbetslöshetskassorna gällande reglerna.

Då arbetsmarknadsstyrelsen hitintills blott framlagt provisoriska förslag rörande maximibeloppen för kontantunderstöd enligt 1934 års hjälpkungörelse, synas de nuvarande bestämmelserna om kristillägg å daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa böra i oförändrat skick förlängas att gälla även

under nästa budgetår. Jag förutsätter härvid, att den i det föregående omnämnda utredningen bedrivs så skyndsamt, att på densamma grundat förslag rörande storleken av kristillägget å daghjälp skall kunna föreläggas nästa års riksdag.

Till belysande utav innebörden av det i propositionen nr 249 framlagda förslaget får utskottet återgiva följande av utredningsmän inom arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen utarbetade jämförelse mellan de föreslagna dagunderstödsbeloppen samt de inom grov- och fabriksarbetarnas erkända arbetslöshetskassa utgående daghjälpbeloppen.

Ortsgrupp	Ensam person		Två makar		Två makar + 3 barn	
	Utr.- männen	Grov- och fabr.	Utr.- männen	Grov- och fabr.	Utr.- männen	Grov- och fabr.
I	3: 50	3: 50	4: 75	4: 75	7: 75	7: 75
II	3: 75	4: 50	5: —	5: 75	8: —	8: 75
III	4: —	5: 50	5: 25	6: 75	8: 25	9: 75

Arbetsmarknadsstyrelsens arbetslöshetsförsäkringsdelegation har i yttrande över förslaget anslutit sig till detsamma men därvid framhållit, att förutsättningen för en bestående höjning av kontantunderstödens maximitäbelopp är en förbättring även av arbetslöshetskassornas förmåner, då det vore nödvändigt att upprätthålla den gällande relationen mellan förmånerna enligt de båda hjälpformerna. Samma uppfattning har kommit till uttryck i flera remissyttranden över arbetsmarknadsstyrelsens förslag. *Landsorganisationen i Sverige* har därjämte framhållit, att, i avvaktan på resultatet av en utredning i frågan, kristillägget å daghjälp borde höjas med 50 öre till 1 krona 25 öre per dag.

När kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor infördes 1944, uttalade *föredraganden, statsrådet Erlander*, beträffande relationen mellan de enligt hjälpkungörelsen utgående kontantunderstöden och arbetslöshetskassornas förmåner:

Det borde stå utanför diskussion, att medlem av erkänd arbetslöshetskassa i händelse av arbetslöshet bör ur understödssynpunkt ha en fördelaktigare ställning än annan arbetslös. Detta följer redan därav, att medlemmen själv genom inbetalande av avgifter lämnat bidrag till understödet. Ur allmän social synpunkt måste det vidare anses vara ett intresse, att erkända arbetslöshetskassor bildas i så stor utsträckning som möjligt och att alltså arbetstagarna själva genom användande av försäkringsformen organisera sig för att möta uppkommande arbetslöshetsrisker. Anslutningen till och nybildningen av erkända arbetslöshetskassor måste emellertid antagas bli va hämmad, om de, som icke äro medlemmar av sådan kassa, kunna under arbetslöshet erhålla lika stora eller rent av bättre understödsförmåner än kassamedlemmar.

Socialstyrelsen har i sin framställning den 30 september 1944 föreslagit vissa åtgärder för uppnående av det här angivna syftet, därvid såsom målsättning angivits, att understöden från erkänd arbetslöshetskassa böra med 25 procent överstiga motsvarande understöd från arbetslöshetsnämnd. Den sålunda föreslagna relationen mellan understöd från arbetslöshetskassa och understöd från arbetslöshetsnämnd synes vara i stort sett lämpligt avvägd.

Andra lagutskottet förklarade i sitt utlåtande nr 71 vid 1944 års riksdag, att utskottet i princip vore av den uppfattningen att, om en förbättring av de arbetslöshetsförsäkrades förmåner vore erforderlig, densamma borde genomföras inom försäkringens ram. Ett tillägg till daghjälp, vilket helt utginge av statsmedel, strede givetvis mot ifrågavarande princip, framhöll utskottet. Emellertid fann sig utskottet böra medverka till att ett avsteg gjordes från principen genom att kostnaden för kristillägget helt lades på statsverket, enär eljest en höjning av medlemsavgifterna i arbetslöshetskassorna blivit nödvändig, något som utskottet icke vore berett att tillstyrka med hänsyn till den sänkning av reallönen, som skett under kristiden. Utskottet underströk emellertid, att kristillägget vore att betrakta som ett provisorium och att det därför snarast borde avvecklas.

Utskottet. I propositionen nr 249 till årets riksdag ha föreslagits höjningar av maximibeloppen för de enligt kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet utgående kontantunderstöden. Därest propositionen bifalles av riksdagen, kommer marginalen mellan maximibeloppen för kontantunderstöd enligt 1934 års hjälpkungörelse och de på grund av arbetslöshetsförsäkring utgående förmånerna att minska eller i vissa fall helt bortfalla. Detta förhållande är ägnat att ingiva allvarliga betänkligheter. Skulle kontantunderstöd i fortsättningen kunna utgivas med de föreslagna beloppen utan att ersättningsbeloppen från arbetslöshetskassorna höjas, kommer detta att i hög grad försvåra eller rentav omöjliggöra kassornas fortsatta arbete. I motionen I: 416 har föreslagits, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t förordna om höjning av kristillägget å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor till 1 krona 25 öre per dag samt att det sammanlagda beloppet av daghjälp och kristillägg icke må överstiga 7 kronor 50 öre per dag. Med hänsyn till att den föreslagna höjningen av maximibeloppen för kontantunderstöd enligt 1934 års hjälpkungörelse blott är provisorisk och till att utredning pågår om lämplig anpassning mellan arbetslöshetsnämndernas och de erkända arbetslöshetskassornas understödsverksamhet ävensom mellan dessa båda hjälpformer och övriga socialhjälpformer, finner utskottet ej skäl att nu förordna någon ändring i de nuvarande bestämmelserna om kristillägg å daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa utan tillstyrker, att de i oförändrat skick förlängas att gälla även under nästa budgetår. Utskottet utgår därvid i likhet med föredragande departementschefen från att det pågående utredningsarbetet bedrives så skyndsamt, att därpå grundat för-

slag rörande storleken av kristillägget å daghjälp kan föreläggas nästa års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med avslag å motionen I: 416 antaga det genom förevarande proposition framlagda förslaget till förordning angående fortsatt giltighet av förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor.

Stockholm den 17 juni 1948.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Holmbäck*, Forslund, Hage, Wistrand, Löfvander, Sten och Björkman;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hagård*, Hellbacken, fru Johansson i Norrköping, herrar Carlsson i Bakeröd, Lundberg, Andersson i Alfredshem och fru Sandström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.